

Nader onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

Gierzwaluwen, huismussen en vleermuizen - Van Panhuyslaan 14 te Leek

Bureau Biota rapportage 2021-015

Projectgegevens

Opdrachtgever: Woningcorporatie Wold & Waard
T.a.v. dhr. E. Delies
Postbus 131
9350 AC Leek

**wold &
waard**

Projectomschrijving: Nader onderzoek gierzwaluwen huismussen en vleermuizen in het kader van de Wet natuurbescherming – Van Panhuyslaan 14 te Leek

Hoofdaannemer: Bureau Biota
Oude Marswal 38
8015 ED Zwolle

KvK nummer: 59869984

BTW nummer: NL853674942B01

Contactpersoon: Dr. Ir. G. Milder-Mulderij (Bureau Biota)
06 24 62 03 14

Datum: 15 september 2021

Status: Definitief

Akkoord: Dr. Ir. G. Milder-Mulderij (Directie Bureau Biota)

Projectnummer: 2021-006

Rapportnummer: 2021-015

Te citeren als:

Van Looijengoed W & Milder-Mulderij G 2021. Nader onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming – Gierzwaluwen, huismussen en vleermuizen – Van Panhuyslaan 14 te Leek. Bureau Biota rapport 2021-015. In opdracht van woningcorporatie Wold & Waard.

Samenvatting

Aanleiding

Op aanvraag van de heer Delies doen wij hierbij verslag van het nader onderzoek naar het voorkomen van gierzwaluwen, huismussen en vleermuizen aan de Van Panhuyslaan 14 te Leek. Dit onderzoek werd uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb).

Woningcorporatie Wold & Waard is voornemens het huis op bovengenoemd adres te slopen en er nieuwbouw te realiseren. Uit eerder uitgevoerde quickscan (Milder-Milderij 2020) is gebleken dat soorten beschermd onder de Wnb hinder zouden kunnen ondervinden van de voorgenomen werkzaamheden. Het pand biedt mogelijkheden voor aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen en/of huismussen en er lijken mogelijkheden te bestaan dat vleermuizen er een vaste rust- of verblijfplaats hebben. Om vast te stellen of dit werkelijk het geval is, dient nader onderzoek plaats te vinden. Dit nader onderzoek is in 2021 uitgevoerd en het voorliggende rapport doet verslag van de bevindingen van dit onderzoek.

Doelstelling

Het doel van dit onderzoek was het in kaart brengen van de werkelijke potenties van het pand voor gebruik door soorten beschermd onder de Wnb en het bepalen van de effecten van de voorgenomen plannen op beschermde natuurwaarden ter plaatse en op de directe omgeving.

Het onderzoek brengt in beeld:

- of jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen aanwezig zijn;
- of jaarrond beschermde nesten van huismussen aanwezig zijn;
- of er sprake is van vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen;
- of met de voorgenomen ingreep verbodsbepalingen uit de Wnb, onderdeel Soortenbescherming, worden overtreden;
- of er mogelijkheden zijn om eventuele overtredingen te vermijden;
- hoe te handelen om te voldoen aan de in de Wnb vernoemde zorgplicht;
- of er noodzaak is tot het aanvragen van een ontheffing van de Wnb.

Conclusies

Tijdens het veldonderzoek naar de aanwezigheid van huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen zijn er geen aanwijzingen gevonden voor verblijfplaatsen van deze soorten binnen het plangebied. Met de voorgenomen werkzaamheden zullen dus geen verblijfplaatsen verloren gaan.

Wel maken vleermuizen gebruik van de voortuin om te foerageren en de groene structuren (grote grove den en laurierhaag) voor navigatie om naar verderop gelegen foerageergebieden (o.a. Vredewoldplantsoen en landgoed Nienoord) te vliegen. De groenstructuren binnen het plangebied vormen echter geen essentieel onderdeel van foerageergebieden of vliegroutes. In de directe omgeving zijn voldoende groenstructuren aanwezig waarmee de lokale functies voor vleermuizen behouden blijven.

Op grond van het voorliggende nader onderzoek kan geconcludeerd worden dat er geen noodzaak is tot het aanvragen van een ontheffing van de Wet natuurbescherming, mits de voorgenomen werkzaamheden rekening houden met de algemeen geldende zorgplicht. Mochten er wijzigingen aangebracht worden in de voorgenomen plannen, dan is het wijs een ter zake kundige te laten verifiëren of deze wijzigingen van invloed kunnen zijn op bovengenoemde conclusies.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	1
2.	Doel van het onderzoek	1
3.	Wettelijk kader.....	1
3.1.	Soortbescherming	2
3.2.	Gebiedsbescherming.....	4
3.3.	Houtopstanden	4
4.	Omschrijving onderzoeksterrein en voorgenomen plannen	5
4.1.	Voorgenomen plannen.....	5
4.2.	Beschrijving onderzoeklocatie	7
4.2.1.	Beschrijving woning en tuin	7
4.2.2.	Beschrijving omgeving.....	8
5.	Literatuuronderzoek.....	10
6.	Methode	11
6.1.	Gierzwaluwen	2
6.2.	Huismussen.....	2
6.3.	Vleermuizen	2
7.	Bevindingen uit het onderzoek.....	4
7.1.	Gierzwaluwen	4
7.2.	Huismussen.....	4
7.3.	Vleermuizen	6
7.4.	Samenvatting veldonderzoek	10
8.	Beoordeling te verwachten effecten	11
9.	Conclusie.....	11
10.	Geraadpleegde bronnen.....	11
Bijlage 1	Toelichting bepalingen Wet natuurbescherming.....	13

1. Inleiding

In deze rapportage wordt verslag gedaan van het nader onderzoek naar het voorkomen van gierzwaluwen, huismussen en vleermuizen in de woning en het bijgebouw aan de Van Panhuslaan 14 te Leek. Dit onderzoek werd uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb).

Woningcorporatie Wold & Waard is voornemens om het pand te slopen en hier nieuwbouw te realiseren. Uit eerder uitgevoerde quickscan (Milder-Mulderij G. 2020) in het kader van de Wnb is gebleken dat de opstallen potenties hebben voor aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen en/of huismussen en dat er potenties zijn voor verblijfplaatsen van vleermuizen. De woning en het bijgebouw zijn daarom nader onderzocht. De bevindingen van dit onderzoek treft u hier aan.

2. Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van de potenties van de aangewezen woning voor gebruik door soorten beschermd onder de Wnb en het bepalen van de effecten van de voorgenomen plannen op beschermde natuurwaarden ter plaatse en op de directe omgeving.

Het onderzoek brengt in beeld:

- of jaarrond beschermde nesten van gierwaluw aanwezig zijn;
- of jaarrond beschermde nesten van huismus aanwezig zijn;
- of er sprake is van vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen;
- of met de voorgenomen ingreep verbodsbepalingen uit de Wnb, onderdeel Soortenbescherming, worden overtreden;
- of er mogelijkheden zijn om eventuele overtredingen te vermijden;
- hoe te handelen om te voldoen aan de in de Wnb vernoemde zorgplicht;
- of er noodzaak is tot het aanvragen van een ontheffing van de Wnb.

3. Wettelijk kader

De Wet natuurbescherming vervangt sinds 1 januari 2017 drie wetten: de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet (NB-wet) en de Boswet. Het doel van het instellen van deze nieuwe wet was drieledig: het beschermen van de biodiversiteit, decentralisatie van natuurbescherming en vereenvoudiging van de regels. Waar vroeger de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland bevoegd gezag was, liggen de verantwoordelijkheden aangaande de Wet natuurbescherming tegenwoordig grotendeels bij de provincies.

De Wet natuurbescherming ziet toe op:

- Het beschermen en ontwikkelen van natuur en het behoud en herstel van de biodiversiteit;
- Het beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies;
- Het borgen van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biodiversiteit en hun cultuurhistorische betekenis.

Zowel soortenbescherming als gebiedsbescherming zijn nu in de Wet natuurbescherming geregeld (zie ook Bijlage 1). Ook vertelt de nieuwe wet ons hoe we dienen om te gaan met houtopstanden. *Soortenbescherming* werd voorheen geregeld in de Flora- en faunawet, *gebiedsbescherming* in de Natuurbeschermingswet en het onderdeel *houtopstanden* in de Boswet. Hieronder lichten we elk van de drie onderdelen van de nieuwe Wet natuurbescherming kort toe.

3.1. Soortbescherming

Binnen dit onderdeel van de wet is de bescherming van in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren vastgelegd. Doel van dit onderdeel is dus de instandhouding van deze wilde planten en dieren. Naast de algemene zorgplicht voor alle in het wild levende planten en dieren in Nederland (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming, zie ook Bijlage 1) geldt voor een aantal soorten een aanvullend beschermingsregime. De soorten met een aanvullend beschermingsregime zijn te verdelen in drie groepen:

- Artikel 3.1   Vogels (Europese Vogelrichtlijn);
- Artikel 3.5   Overige strikt beschermde soorten (Europese Habitatrichtlijn, Verdragen Bern/Bonn);
- Artikel 3.10   Nationaal beschermde soorten (waaronder Rode Lijst-soorten).

Bijlage 1 gaat nog wat dieper in op het bovenstaande.

Vogels

Voor wat betreft de vogels is in deze wet bepaald dat alle broedende vogels, hun eieren, de vast rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving daarvan zijn beschermd. Alle vogelsoorten zijn te onderscheiden in vijf categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats;
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar;
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar;
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen;
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Voor het verstoren van broedende vogels wordt geen ontheffing verleend. Voor het verstoren van broedgevallen en/of het aantasten van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen, geldt een zware toets (vergelijkbaar met toetsing van Habitatrichtlijnsoorten).

Habitatrichtlijn/Verdrag van Bern/Verdrag van Bonn

Voor de planten- en diersoorten vernoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn¹, bijlage I of II bij het Verdrag van Bern² of bijlage I bij het Verdrag van Bonn³ geldt dus een aanvullend beschermingsregime. Voor deze soorten geldt dat alleen een ontheffing verleend kan worden wanneer geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soorten, geen andere bevredigende oplossing voor en geplande ingreep voorhanden is en sprake is van een in of bij wet genoemd belang.

Nationaal beschermde soorten

Bijlage 1 onderdeel a van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming geeft een overzicht van de diersoorten die we op nationaal niveau dienen te beschermen (zie ook Bijlage 1 van dit rapport). Bijlage 1 onderdeel b van artikel 3.10 van bovengenoemde wet doet hetzelfde, maar dan voor de beschermde plantensoorten (zie ook Bijlage 1 van dit rapport). De diersoorten uit deze bijlage mogen niet opzettelijk gedood of gevangen worden. Voor de plantensoorten uit de genoemde bijlage geldt dat ze in hun natuurlijke verspreidingsgebied niet opzettelijk mogen worden geplukt, verzameld, afgesneden, ontworteld of vernield.

Voor de 'andere soorten' uit de Wet natuurbescherming geldt dat een ontheffing nodig is bij ruimtelijke ingrepen met naar verwachting negatieve effecten op de genoemde soorten. Een uitzondering hierop is een situatie waarbij gebruik wordt gemaakt van een goedgekeurde gedragscode. Gedragscodes kunnen worden opgesteld door initiatiefnemers en beschrijven welke handelingen ze uitvoeren en hoe hierbij de beschermde soorten zo veel mogelijk worden ontzien. Het Rijk en de provincies zijn samen verantwoordelijk voor gedragscodes⁴. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) keurt gedragscodes goed en de provincies zorgen ervoor dat de regels worden nageleefd. De provincies worden daarom ook betrokken bij de goedkeuring van een gedragscode. De ontheffing blijft alleen van kracht als ook aantoonbaar volgens de gestelde gedragscode wordt gewerkt.

Voor de nationaal beschermde soorten hebben de provincies in het kader van beheer en onderhoud en ruimtelijke ontwikkelingen de bevoegdheid om via een provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten. Provincie Groningen doet dit voor de volgende soorten:

Amfibieën	Zoogdieren	Zoogdieren (vervolg)	Zoogdieren (vervolg)
bruine kikker	aardmuis	gewone bosspitsmuis	ree
gewone pad	bosmuis	haas	rosse woelmuis
kleine watersalamander	bunzing	hermelijn	tweekleurige bosspitsmuis
meerkikker	dwergmuis	huisspitsmuis	veldmuis
middelste groene kikker/bastaard kikker	dwerfspitsmuis	konijn	vos
	egel	ondergrondse woelmuis	wezel
			woelrat

¹ <https://minez.nederlandsesoorten.nl/content/habitatrichtlijn>

² <https://minez.nederlandsesoorten.nl/content/bern-conventie>

³ <https://minez.nederlandsesoorten.nl/content/bonn-conventie>

⁴ <https://mijn.rvo.nl/overzicht-gedragscodes>

3.2. Gebiedsbescherming

Natura 2000

Het tweede onderdeel binnen de Wet natuurbescherming gaat in op de gebiedsbescherming. In dit deel zijn de bepalingen uit de richtlijnen van de Europese Unie (Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn) voor wat betreft de bescherming van gebieden vertaald naar het nationaal recht. Dit onderdeel regelt dus de bescherming van Natura 2000 gebieden. De bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) valt hierbuiten, maar we komen hier later in het rapport nog wel even op terug.

In ons land hebben we ruim 160 gebieden die vallen onder Natura 2000. Voor elk van deze gebieden zijn instandhoudingsdoelen voor zowel soorten als vegetatietypen opgesteld. Nadelige gevolgen van initiatieven op deze instandhoudingsdoelen dienen vermeden te worden of zo veel mogelijk beperkt te worden. Om projecten in of nabij deze beschermde gebieden uit te kunnen voeren is dus in sommige gevallen een vergunning vereist.

Natuurnetwerk Nederland

Naast de gebieden die binnen de Wet natuurbescherming al beschermd worden, hebben we in Nederland ook nog te maken met een Natuurnetwerk Nederland (NNN)⁵. Dit is het Nederlandse netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Met het netwerk beoogt men natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied te verbinden. Bescherming van het NNN vindt plaats vanuit de provinciale Verordening Ruimte (inclusief de omgevingsplannen) en de landelijke Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Het ruimtelijke beleid voor het netwerk is gericht op het behoud, herstel en de ontwikkeling van de 'wezenlijke kenmerken en waarden' (denk aan natuurdoelen, natuurkwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, waterhuishouding, bodem-, lucht- en waterkwaliteit, rust, stilte, donkerte, landschapsstructuur, beleevingswaarde etc.). Op deze gebieden is volgens de Nota Ruimte het 'nee-tenzij'-principe van kracht. Plannen/projecten worden allemaal volgens dit principe getoetst. In sommige provincies heeft het NNN-beleid externe werking en in sommige provincies niet. Als het NNN-beleid in een provincie externe werking heeft, betekent dit, dat het beleid ook voor initiatieven rondom het natuurgebied geldt die invloed hebben op het natuurgebied. Als het NNN-beleid geen externe werking heeft, is dit beleid alleen van toepassing op activiteiten die worden verricht binnen het netwerk. Voor Groningen geldt dat het NNN-beleid geen externe werking heeft.

3.3. Houtopstanden

In dit onderdeel van de Wet natuurbescherming is de bescherming van houtopstanden buiten de bebouwde kom geregeld. Het voornaamste doel hiervan is het in stand houden van het areaal bossen en beplantingen in Nederland. Elke Nederlandse provincies heeft verordeningen vastgesteld waarin is geregeld hoe een kapmelding moet worden ingediend, waaraan herbeplanting moet voldoen en wanneer ontheffing van de herbeplantingsplicht kan worden verleend. Daarmee wordt de functie van bossen en beplantingen gegarandeerd als habitat voor dieren en planten, als recreatiegebied en als 'groene long' voor ons dichtbevolkte land. Voordat een houtopstand die onder de bovengenoemde wet valt, geveld kan worden, moet volgens de wet een kapmelding worden gedaan bij de provincie. De provincie Groningen heeft hierover het volgende vastgelegd:

Als u buiten de bebouwde kom bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend (houtopstand) wilt kappen en het gaat om een oppervlakte van minimaal 10 are of een bomenrij van meer dan 20 bomen, bent u verplicht dit te melden via een kapmelding. Voor fruit-, tuin-, erf- of kerstbomen is geen kapmelding nodig. Meer uitzonderingen zijn te vinden in art. 4.1 Wet natuurbescherming.

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>

Ook wanneer een houtopstand ernstig beschadigd raakt of verdwijnt, bijvoorbeeld door vee, het onrechtmatig vellen door een derde, door ziekte of storm, moet u een kapmelding doen. Bovendien moet u opnieuw beplanten (herplantplicht). De provincie kan als het nodig is een kapverbod opleggen om bijzondere natuur- of landschapswaarden te beschermen.

Voorwaarden

Binnen één jaar na de kap melding moet de kap worden uitgevoerd. Wordt er niet gekapt? Dan moet u opnieuw een kapmelding doen.

Als u bomen mag kappen, dan moet u meestal dezelfde grond herbeplanten. Dit doet u op een bosbouwkundig verantwoorde manier; binnen 3 jaar na het kappen van de houtopstand en volgens de wet- en regelgeving.

Voor meer info over het kappen van bomen in de provincie Groningen klik [hier](#).

Soms is ook een kapvergunning nodig, naast de kapmelding voor de Wet natuurbescherming. De gemeente geeft kapvergunningen af. Voordat men gaat kappen is het raadzaam om bij de gemeente na te vragen of een kapvergunning is vereist. Als dat zo is, moet deze apart worden aangevraagd. In het bomenbeleidsplan van de gemeente ligt vast voor welke bomen deze vergunning nodig is.

Voor de rest van dit rapport laten we dit onderdeel buiten beschouwing, omdat binnen het plangebied geen bomen zullen worden gekapt.

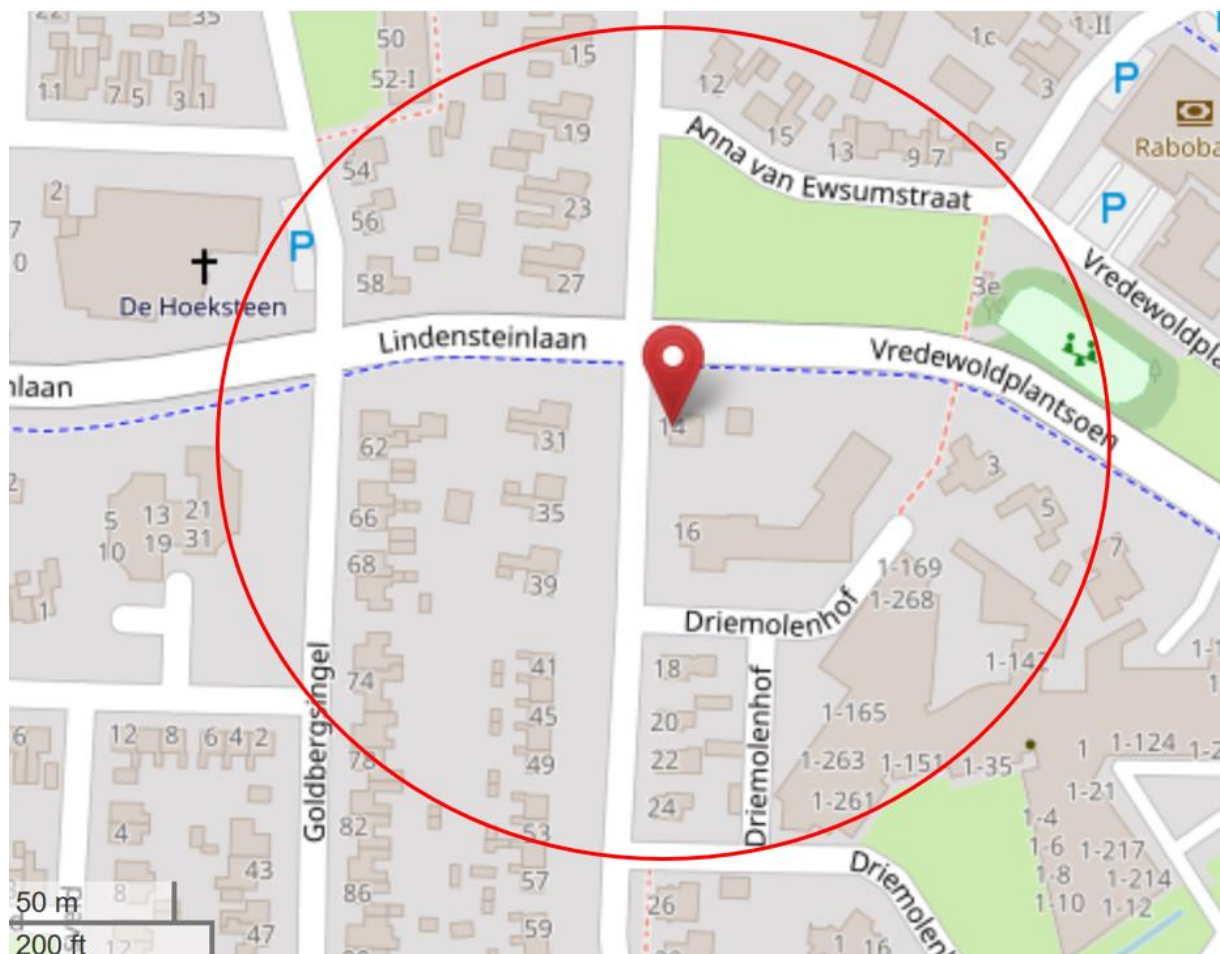
4. Omschrijving onderzoeksterrein en voorgenomen plannen

4.1. Voorgenomen plannen

Woningcorporatie Wold & Waard is voornemens om in Leek een woning met opstallen (Figuur 1) aan de Van Panhuyslaan 14 te gaan slopen en hier nieuwbouw te realiseren. Of deze werkzaamheden effect hebben op de lokale instandhouding van de beschermde soorten wordt uit dit onderzoek bepaald. Hiervoor wordt het pand onderzocht op verblijfplaatsen van huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. Verder wordt er gekeken op de aanwezigheid van de soorten in de directe omgeving (Figuur 2). Hieruit kan worden bepaald hoe gezond de populatie is en/of er meerdere huizen in de buurt zijn die ook eventuele verblijfplaatsen kunnen bieden aan gierzwaluwen, huismussen of vleermuizen (uitwijkmogelijkheden). Daarnaast kan het plangebied andere ecologische functies hebben, zoals de tuin als foerageergebied en/of de groene structuren in de tuin dienst doen als mogelijk vliegroutes voor vleermuizen (zie paragraaf 4.2.2)

Figuur 1 Onderzochte woonhuis aan de Van Panhuyslaan 14 te Leek, gemeente Westerkwartier. Links: voorzijde van de woning. Rechts: achterzijde van de woning. Foto's: Bureau Biota.

Figuur 2 Globale ligging van het huis op de Van Panhuyslaan 14 (rode pion) te Leek, met het te onderzoeken gebied van een straal van 100m rondom het huis (rode cirkel).

4.2. Beschrijving onderzoeklocatie

4.2.1. Beschrijving woning en tuin

Het gaat om een woonhuis met een woonoppervlak van circa 120 m² en een perceeloppervlak van circa 560 m². Het pand dateert uit 1950 en staat op de lijst om gesloopt te gaan worden. De gevels van dit pand zijn opgetrokken uit bakstenen. Er is bij deze woning sprake van spouwwallen, waarbij laag bij de grond op diverse plekken rondom het pand ventilatieopeningen zijn aangebracht. Het dak bestaat uit een zadeldak belegd met dakpannen en biedt verschillende openingen om voor gebouwbewonenden soorten in te vliegen (Figuur 3). Op de voorgevel staat een schoorsteen. Achter het woonhuis staat een schuur die dient als dubbele garage/opslag. Dit pand heeft ook bakstenen gevels (hier geen luchtspouw) en een dubbel zadeldak belegd met dakpannen. In het pand is geen zolder aanwezig. Rondom de woning ligt een tuin omgeven met een lage laurierhaag (Figuur 4). In de voortuin staat een vrij grote, grove den. Op twee andere, gecultiveerde bomen (*Catalpa*, trompetboom), een platan en een linde na zijn hier verder geen solitaire bomen met enige stamomvang in de tuin aanwezig. De tuin bestaat verder grotendeels uit een gazon van gras. Op de erfrens tussen het woonhuis en het naastgelegen schoolpand staan laurierstruiken (hoger dan rondom de rest van de tuin) en enkele coniferen.

Figuur 3 Potentiële invliegopeningen voor vogels (gierzwaluwen/huismussen) en/of vleermuizen bij het woonhuis (bovenste foto's en linksonder) en de schuur/garage (rechtsonder) aan de Van Panhuyslaan 14 te Leek. Foto's: Bureau Biota.

Figuur 4 Actuele situatie in de tuin van de Van Panhuyslaan 14 te Leek ten tijde van het bezoek voor de quickscan op 6 november 2020. Foto's: Bureau Biota.

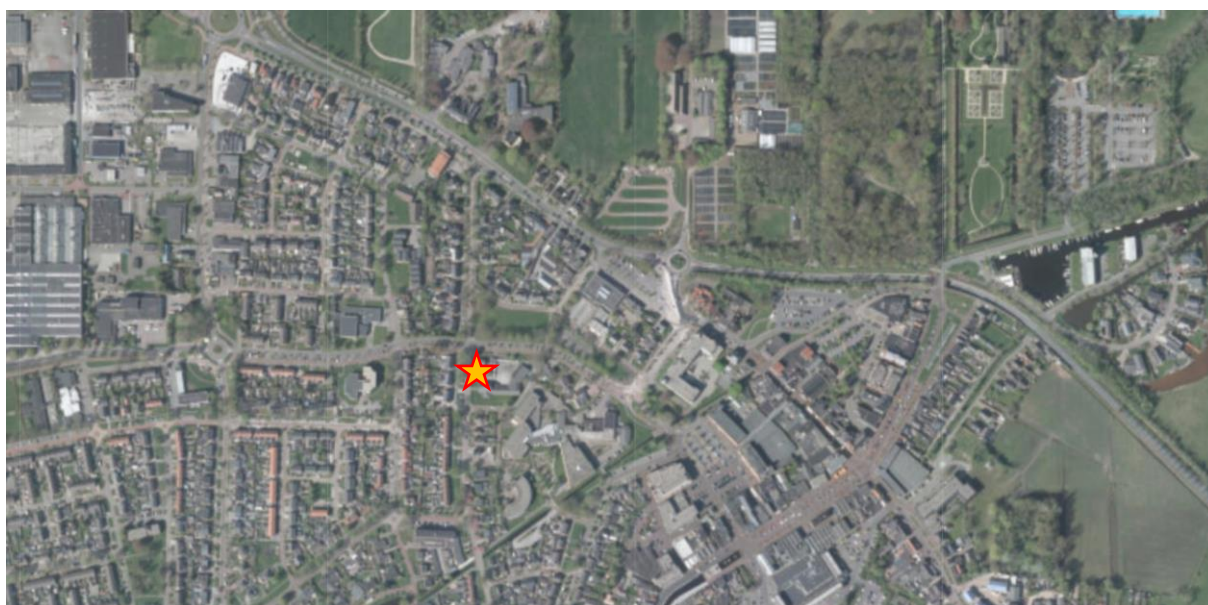
4.2.2. Beschrijving omgeving

De tuin van de Van Panhuyslaan 14 (Figuur 4) zou onderdeel kunnen zijn van een groter foerageergebied. In de directe omgeving (bijv. aan de overzijde van het Vredewoldplantsoen) zijn ook een gazon, bomen en struiken aanwezig waarlangs gefoerageerd zou kunnen worden door vleermuizen (Figuur 5). In de directe omgeving van het plangebied is op meerdere plaatsen behoorlijk wat groen aanwezig waar vleermuizen gebruik van zouden kunnen maken als foerageergebieden (Figuur 6). Vooral naar het noordoosten toe is een wat groter bosrijk gebied aanwezig (rond Landgoed Nienoord). Nabij het plangebied zijn ook structuren aanwezig die dienst zouden kunnen doen als mogelijke vliegroutes van vleermuizen (Figuur 6 en 7). Deze structuren hebben vleermuizen nodig om te navigeren van verblijfplaats naar foerageergebied. Dit kunnen bijvoorbeeld de bomenrijen langs het Vredewoldplantsoen of langs de Van Panhuyslaan en de Hulstlaan zijn.

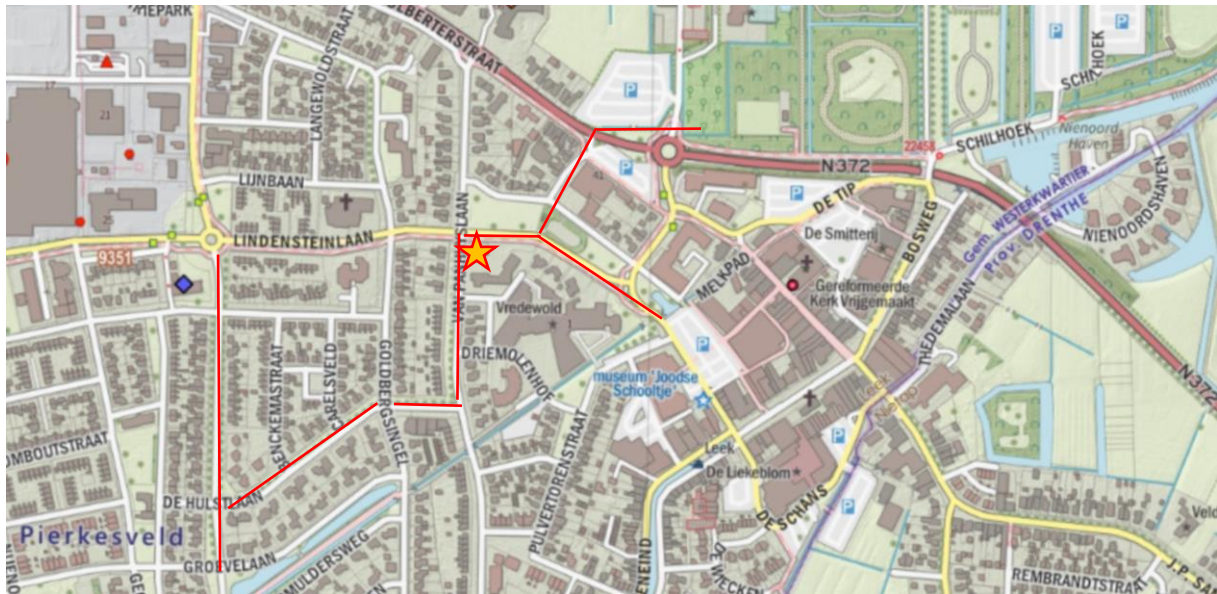

Figuur 5 Groen in de directe omgeving van het plangebied. Links: bosschage langs het Vredewoldplantsoen naast de schuur aan de Van Panhuyslaan 14. Rechts: Plantsoen tegenover het plangebied. Foto's: Bureau Biota.

Figuur 6 Netwerk van groenstructuren ten opzichte van het plangebied (rode ster) aan de Van Panhuyslaan 14 te Leek waar vleermuizen gebruik van zouden kunnen maken als foerageergebieden en welke deel uit kunnen maken van mogelijke vliegroutes. Bron ondergrond: Google Earth.

Figuur 7 Potentiële vliegroutes (rode lijnen) in de buurt van het plangebied (rode ster) aangewezen op basis van de aanwezige landschapselementen. Het is goed mogelijk dat vleermuizen deze routes gebruiken om bij een foerageergebied zoals bijvoorbeeld Landgoed Nienoord (noordoost op deze kaart) te geraken. Bron ondergrond: OpenTopo.nl.

5. Literatuuronderzoek

Van de verschillende soorten is de actuele verspreiding nabij het plangebied in kaart gebracht met behulp van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De resultaten van dit literatuuronderzoek zijn hieronder uiteengezet.

De NDFF-gegevens van een gebied met een straal van ruim 100 meter rondom het plangebied laten zien dat er de afgelopen 5 jaar van de beschermde soorten vooral vleermuizen (ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis) en vogels (huismus en zwarte roodstaart) zijn gezien en een enkele keer een egel. De meeste waarnemingen zijn echter gedaan aan de Goldbergsingel, ten westen van de Van Panhuyslaan. Gierzwaluwen zijn ook wel waargenomen in Leek, maar niet binnen de straal waarin de NDFF bevestigd is.

Voor huismussen heeft er een langdurig project plaats gevonden tussen 2007 en 2011 (Oosterhuis, 2011). Hoewel het onderzoek al een tijdje geleden is laat dit wel zien dat er ook toen al huismussen in de buurt van bovengenoemd plangebied voorkwamen (Figuur 8). Aan de situatie qua bebouwing in dit deel van Leek is niet dusdanig veel veranderd dat de mussen hier nu niet meer verwacht worden. Dus hoewel de data uit de periode 2007-2011 stammen, mogen we ervan uitgaan dat de huismus nog steeds rondom de Van Panhuyslaan voorkomt.

Figuur 8 Voorbeelden van de verspreiding van huismussen (links: juvenielen, rechts: adulten) bij een ringonderzoek in Leek (2007 – 2011). De gele ster geeft de ringlocatie aan, de witte cirkel toont een straal van 1 km rondom de ringlocatie. Bron: R. Oosterhuis, 2011.

Verder publiceerde Het Dagblad van het Noorden op 8 februari 2019 nog een [artikel](#) gewijd aan landgoed Nienoord. Er zijn elf soorten vleermuizen die het landgoed gebruiken als foerageergebied of zelfs als vaste verblijfplaats:

• gewone dwergvleermuis	• <i>watervleermuis</i>	• kleine dwergvleermuis
• ruige dwergvleermuis	• baardvleermuis	• <i>tweekleurige vleermuis</i>
• rosse vleermuis	• grootoorvleermuis	• <i>franjestaart</i>
• laatvlieger	• meervleermuis	

De laatste drie genoemde vleermuissoorten zijn zeldzaam. Rosse vleermuizen zijn uitgesproken boombewonende soorten. Verblijfplaatsen van de vetgedrukte soorten worden geregeld aangetroffen in bebouwing. Van de cursief gedrukte soorten zijn verblijfplaatsen vaak niet in reguliere woningen, maar meer in kerkzolders, bunkers, oude forten en soms in vleermuiskasten. Een deel van de genoemde soorten zou in theorie dus gebruik kunnen maken van de gebouwen aan de Van Panhuyslaan 14 te Leek.

6. Methode

In dit rapport wordt verslag gedaan van een nader onderzoek naar de aanwezigheid van (vaste rust- of verblijfplaatsen van) gierzwaluwen, huismussen en vleermuizen. Voor ieder van deze groepen is een soort-specifieke werkwijze gehanteerd, welke hieronder wordt besproken.

6.1. Gierzwaluwen

Voor het onderzoek naar gierzwaluwen is gewerkt volgens het [Kennisdokument Gierzwaluw](#) van BIJ12. Dit betekent dat in de periode tussen 15 mei en 15 juli drie veldbezoeken plaatsvonden in het plangebied (Tabel 1). Tussen deze bezoeken lag een minimale periode van tien dagen. Tijdens deze bezoeken werd eventueel nest-indicerend gedrag genoteerd met een zo groot mogelijke nauwkeurigheid (huisnummer). De veldbezoeken hebben plaatsgevonden onder zo gunstig mogelijke omstandigheden gedurende de laatste twee uur voor zonsondergang en iets daarna. Het kennisdocument geeft de periode van twee uur voor zonsondergang aan, maar de praktijk leert dat gierzwaluwen juist wat later met het invliegen beginnen, dus Bureau Biota blijft doorgaans wat langer (tot na zonsondergang) ter plaatse en gaat door tot er geen gierzwaluwen meer rondvliegen. Verder is er tijdens het vleermuisonderzoek ook gelet op vleermuizen.

Tabel 1 Overzicht veldbezoeken in het kader van het nader onderzoek naar gierzwaluwen.

Datum	Tijd	Temperatuur (°C)	Windkracht (Bft)	Bewolking	Neerslag
1 juni 2021	20:30 – 22:30	20	1	Geen	Droog
1 juli 2021	20:30 – 22:30	22	2	Licht	Droog
12 juli 2021	20:30 – 22:30	23	1	Geen	Droog

6.2. Huismussen

Voor het onderzoek naar huismussen is gewerkt volgens het [Kennisdokument Huismus](#) van BIJ12. Dit betekent dat in de periode tussen 1 april en 15 mei twee veldbezoeken plaatsvonden in en rondom het plangebied. Tussen de opvolgende veldbezoeken per adres lag een minimale periode van tien dagen. Tijdens de veldbezoeken werd nestindicerend gedrag genoteerd en werd in een straal van 100 meter het functionele leefgebied van de huismus in kaart gebracht. Hierbij moet worden gedacht aan de aanwezigheid van plekken met water (drinken en baden), zand (baden), beschutting (vluchten en slapen) en voedsel. De waarnemingen zijn zo nauwkeurig mogelijk (huisnummers) genoteerd op veldkaarten. De veldbezoeken hebben globaal plaatsgevonden onder gunstige omstandigheden in de eerste twee uur na zonopkomst (Tabel 2).

Tabel 2 Overzicht veldbezoeken in het kader van het nader onderzoek naar huismussen.

Datum	Starttijd	Temperatuur (°C)	Windkracht (Bft)	Bewolking	Neerslag
8 april 2021	8:00	10	2	Geen	Droog
7 mei 2021	9:00	13	1	Geen	Droog

6.3. Vleermuizen

Voor het onderzoek naar vleermuizen is gewerkt volgens het [Vleermuisprotocol 2021](#). Voor een onderzoek naar vleermuizen wordt gedurende een heel jaar in kaart gebracht of de woningen worden gebruikt als verblijfplaats. Vleermuizen maken per periode in het jaar gebruik van verschillende plekken, waarbij iedere locatie voor een specifieke functie in gebruik is. De verschillende functies zijn:

- Winterverblijf (globaal oktober - maart);
- Kraamverblijf (globaal half mei – half juli);
- Zomerverblijf (globaal half april – half augustus);
- Paarverblijf en/of zwermplaats (globaal half augustus – begin oktober).

In deze verblijfplaatsen zullen wisselende aantallen dieren en verschillende combinaties door het jaar heen aanwezig zijn. In de kraamverblijven zitten bijvoorbeeld vaak meerdere vrouwtjes, samen met hun jongen tot soms tientallen of honderden dieren bij elkaar. Soms zijn er in verblijfplaatsen ook individuen van verschillende soorten aanwezig. Paarverblijven worden vaak, maar voor een korte periode bezet. Deze paarverblijven liggen vaak niet ver van de kraamverblijven af en/of zijn gesitueerd langs migratieroutes of nabij winterverblijven. Zo maken de dieren gebruik van een ruimtelijk netwerk van verblijfplaatsen en zijn ook diverse bezoeken nodig om alle functies van een gebied goed in beeld te krijgen.

Om hierin duidelijkheid te krijgen, moeten minimaal vijf bezoeken aan het plangebied/deelgebied worden gebracht (Tabel 3). De veldbezoeken hebben plaatsgevonden zowel in de ochtend (vanaf twee uur voor zonsopkomst) als in de avond (tot twee uur na zonsondergang) en onder gunstige weersomstandigheden. Tabel 3 geeft daarom een overzicht wanneer welke bezoeken afgelegd voor het nader onderzoek aan vleermuizen. Daarbij is ook aangegeven met welk doel het bezoek werd afgelegd.

Tabel 3 Overzicht veldbezoeken in het kader van het nader onderzoek naar vleermuizen.

Datum	Begin/Eind	Tijd	Temperatuur (°C)	Windkracht (Bft)	Bewolking	Neerslag
12 mei 2021	Begin	21:15	12	1	Geen	Droog
	Eind	23:15	9	0	Geen	Droog
1 juni 2021	Begin	20:45	20	1	Geen	Droog
	Eind	23:45	12	0	Geen	Droog
13 juli 2021	Begin	03:15	17	1	Half	Droog
	Eind	05:25	18	1	Half	Droog
17 augustus 2021	Begin	21:45	15	2	Bewolkt	Droog
	Eind	23:45	14	1	Bewolkt	Motregen
13 september 2021	Begin	21:00	13	1	Geen	Droog
	Eind	23:00	11	0	Geen	Droog

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van een handmatig instelbare batdetector (Magenta Bat5) en een Elekon Batscanner Stereo. Om vleermuisgeluiden ook op te kunnen nemen is er gebruik gemaakt van full-spectrum opname-apparatuur (Anabat Scout). Voor het determineren van deze opnames is gebruik gemaakt van EcoObs BatIdent en bcAdmin software. Voor het visueel waarnemen van vleermuizen in het donker werd daarnaast gebruik gemaakt van een FLIR Scion warmtebeeldcamera.

Bij aanvang van ieder veldbezoek werden de weersomstandigheden en andere bijzonderheden geregistreerd. Tijdens de veldbezoeken werden waarnemingen (inclusief tijd en locatie) geregistreerd d.m.v. het inspreken van een memo in een dictafoon.

7. Bevindingen uit het onderzoek

In dit hoofdstuk worden de bevindingen uit het nader onderzoek naar huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen beschreven. De resultaten van het onderzoek worden per soort beschreven met daarbij een korte omschrijving van elk veldbezoek.

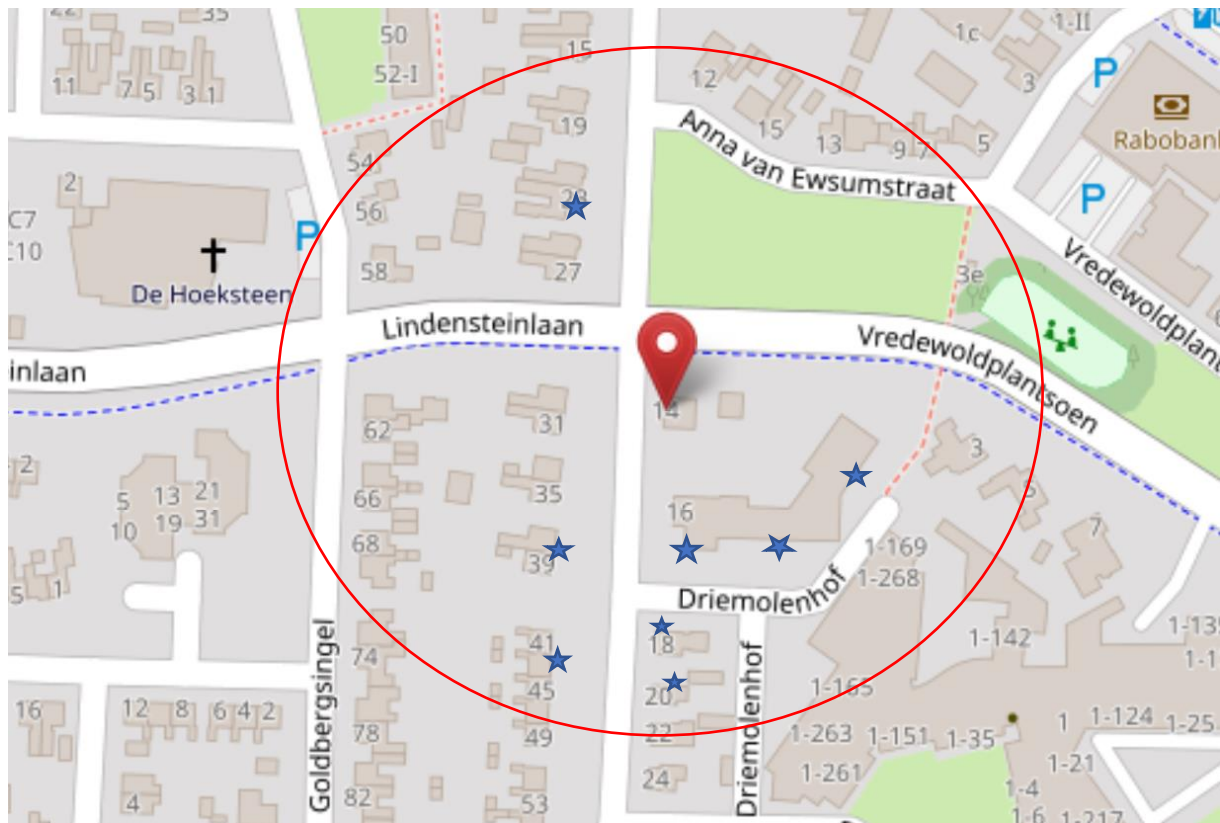
7.1. Gierzwaluwen

Bij de aangewezen woning in Leek is weinig tot geen activiteit van overvliegende/foeragerende gierzwaluwen waargenomen, waarbij dus ook geen in- of uitvliegende vogels zijn gezien. De weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken waren goed genoeg (Tabel 1) en in de regio werden wel gierzwaluwen waargenomen. In de directe omgeving van de Van Panhuyslaan 14 zijn echter geen in- of uitvliegende gierzwaluwen gezien. Door middel van het afspelen van geluiden van gierzwaluwen kan gedurende een beperkt deel van het broedseizoen een reactie uitgelokt worden van dieren die op het nest zitten. Met telefoons is het geluid van gierzwaluwen afgespeeld, maar dit ontlokte geen reactie van gierzwaluwen bij de Van Panhuyslaan 14. De enige waarneming die is gedaan is een hoog overvliegende gierzwaluw in oostelijke richting (12 juli). Er zijn bij dit onderzoek binnen het plangebied in Leek dus geen nestlocaties van gierzwaluwen vastgesteld.

7.2. Huismussen

Binnen het plangebied (woning, bijgebouw en tuin) is er geen aanwezigheid van huismussen of verblijfplaatsen van deze vogelsoort aangetroffen. Het is uitgesloten dat weersomstandigheden hier een rol in zouden kunnen spelen (Tabel 2). Bovendien werd er rondom het plangebied genoeg activiteit van huismussen waargenomen (Figuur 9).

In de directe omgeving van het plangebied is de meeste activiteit van huismussen op nummer 16 waargenomen (Figuur 9). Op meerdere daken van dit zorgcentrum zijn huismussen met nestindicerend gedrag aangetroffen (huismussen met nestmateriaal die via de dakgoot onder het dakbestek kropen). Een van de redenen dat hier veel activiteit is waargenomen kan zijn dat er veel groen aanwezig is, zoals bomen, gras en een lange haag waar huismussen gebruik van kunnen maken als schuilplaats/rustplek (Figuur 10). In totaal zijn er binnen een straal van 100 meter ten opzichte van het plangebied 9 nestlocaties vastgesteld (Figuur 9). Er werden ook huizen aangetroffen met vogelschroot, de huisnummers 31 en 35, waar sowieso weinig activiteit van huismussen werd waargenomen. Ook aan de Goldbergsingel was de activiteit van huismussen beperkt.

Figuur 9 Kaart plangebied waarop is aangegeven op welke daken huismussen met nest indicerend gedrag zijn waargenomen (blauwe ster).

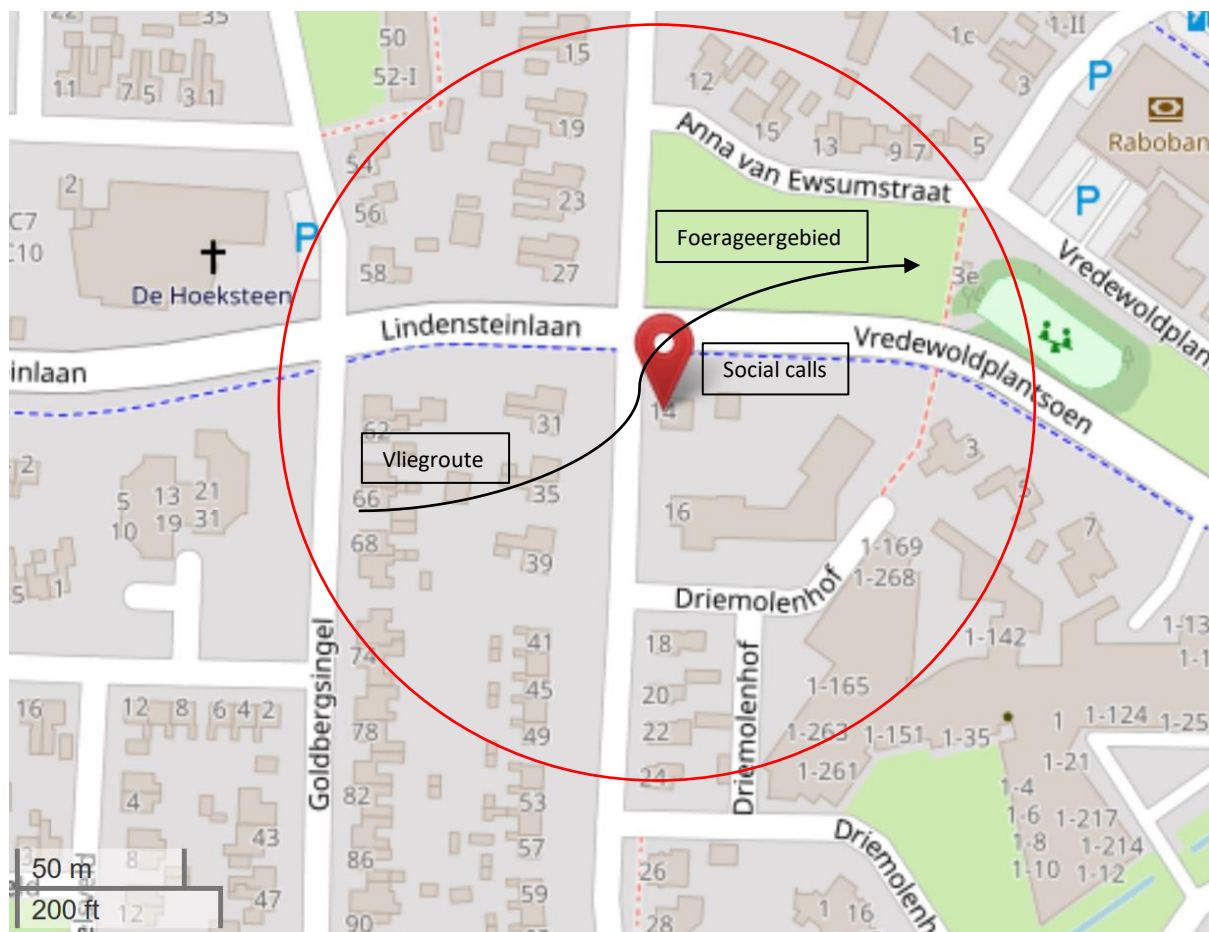

Figuur 10 Daken waar huismussen werden aangetroffen. Verder zijn er diverse opgaande groenstructuren aanwezig als schuil-/rustplaats voor huismussen bij nr 16. Rechtsonder een voorbeeld van nest indicerend gedrag van een huismus paartje. Foto's: Bureau Biota.

7.3. Vleermuizen

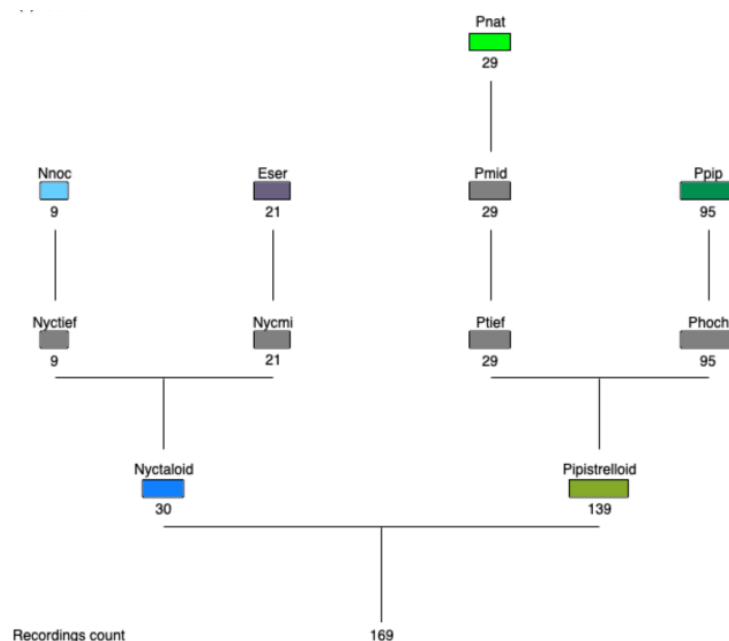
Het eerste veldbezoek in de avond lag de nadruk op de woning en bijgebouw om te kijken of er vleermuizen zouden uitvliegen. Hier zijn twee veldmedewerkers betrokken geweest om voor- en achterkant van de woning te filmen met een warmtebeeldcamera. Er werden geen uitvliegers gezien, dus het lijkt erop dat vleermuizen niet verblijven in het plangebied. Verder is er wel een goede indruk gekregen van hoe vleermuizen het plangebied en/of de directe omgeving gebruiken (Figuur 11). Er kwamen relatief veel laatvliegers (*Eptesicus serotinus*) en gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) vanaf de overkant van de Van Panhuyslaan aangevlogen die vervolgens via het plangebied richting het Vredewoldplantsoen vlogen. Hier werden veel feeding buzzes gehoord (versnelde echolocatie om de prooi beter te localiseren), wat aangeeft dat dit een foerageergebied is. Een enkele keer werd een sociale roep van een gewone dwergvleermuis gehoord, waarbij het mannetje het vrouwtje naar zijn verblijfplaats roept (paarverblijfplaats). Echter kan hij dit ook vliegend doen, waardoor het dan geen gebouwgebonden activiteit is. Via de warmtebeeldcamera kon goed worden waargenomen dat het hier niet ging om gebouwgebonden activiteiten.

Figuur 11 Eerste indruk van hoe vleermuizen het plangebied en omliggend terrein gebruiken. Vliegroute is de route die ze afleggen van verblijfplaats naar foerageergebied en weer terug. Foerageergebied kan worden gelocaliseerd door het horen van feeding buzzes. Social calls zijn roepjes van mannetjes naar vrouwtjes, wat kan duiden op paarverblijfplaats.

Tweede veldbezoek in de avond en hetzelfde is waargenomen als tijdens het eerste veldbezoek. Met behulp van opnameapparatuur en analyse software is er een goed beeld gekregen welke vleermuissoorten zich in en rondom het plangebied bevinden (Figuur 12). De soorten die hier zijn waargenomen worden ook verwacht in een woonwijk. Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) was het meest frequent aanwezig, gevolgd door ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) en de wat hoger overvliegende rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*).

Figuur 12 Aantal vleermuisgeluiden opgenomen met opnameapparatuur (Anabat Scout) en vervolgens geanalyseerd (bcAdmin 4.0). De soorten die zijn gedetermineerd zijn: Ppip = *Pipistrellus pipistrellus*, Pnat = *Pipistrellus nathusii*, Eser = *Eptesicus serotinus* en Nnoc = *Nyctalus noctula*.

Derde veldbezoek is uitgevoerd in de vroege ochtend. In de ochtend is, zonder hulp van warmtebeeldcamera of batdetector, goed waar te nemen of er verblijfplaatsen aanwezig zijn. Namelijk, vleermuizen gaan een uur voor zonsopgang eerst rondjes vliegen (zwermen) vlak bij de verblijfplaats en tikken zelfs de locatie aan van waar ze het dak invliegen (invliegopening). Rond deze tijd is het al aardig licht en dus goed waar te nemen met het blote oog. Zwermgedrag is niet waargenomen bij de woning aan de Van Panhuyslaan 14 en ook niet bij het bijgebouw.

Op de beelden die een warmtebeeldcamera toont kunnen in theorie ook invliegopening warm (wit) oplichten, aangezien daar de warmte van vleermuizen te zien kan zijn. Het dak van de woning is afgezocht op dit soort kleurveranderingen, maar er zijn geen vleermuizen waargenomen (Figuur 13).

8/15

Vierde veldbezoek werd weer uitgevoerd in de avond. Betreft het eerste najaarsbezoek om paarverblijven op te sporen. In het najaar roepen mannetjes de vrouwtjes naar hun paarverblijfplaats door middel van een repeterende baltsroep. Deze paarverblijfplaatsen liggen op de vliegroute van de vrouwtjes die naar hun winterverblijfplaats migreren.

Er zijn gedurende het onderzoek enkele baltsroepen gehoord van de gewone dwergvleermuis (Figuur 15), maar het betrof hier geen gebouwgebonden activiteit (gewone dwergvleermuizen kunnen deze geluiden ook langsvliegend produceren). Verder werd er nog een andere vleermuissoort waargenomen, de gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*). Deze soort is al eerder waargenomen in de buurt, bij landgoed Nienoord.

Vijfde veldbezoek werd wederom uitgevoerd in de avond. Betreft het tweede en laatste najaarsbezoek om paarverblijven op te sporen. Een paarverblijf betekent dat een mannetje vanuit een dak van een huis roept naar vrouwtjes om daar te paren. Dit komt alleen voor in het najaar wanneer vleermuizen eerst paren en daarna doortrekken naar hun winterverblijfplaats.

Bij het dit veldbezoek zijn geen baltsroepen gehoord die afkomstig kunnen zijn vanuit het dak van het huis. Er is nogmaals gekeken met de warmtebeeldcamera of de boom/bomen in de voortuin een functie hebben als foerageerplek. Hierbij zijn meerdere vleermuizen gehoord. Deze werden ook gezien, cirkelend rondom de grove den in de voortuin (Figuur 16). Verder is er veel activiteit van vleermuizen vastgesteld boven de bomenrij langs het Vredewoldplantsoen aan de Lindensteinlaan.

Figuur 15 Weergave van vleermuis geluiden, geselecteerd op sociale roepjes. Het getal achter de soortnaam is hoe zeker de software van de determinatie is, uitgedrukt in procenten. Ppip staat voor *Pipistrellus pipitrellus*.

Figuur 16 Screenshot van een van de beelden van de warmtebeeldcamera. Hierop is goed te zien dat meerdere vleermuizen cirkelen rondom de boom in de voortuin (zie gele cirkels).

7.4. Samenvatting veldonderzoek

Het plangebied is niet in gebruik bij gierzwaluwen, er zijn dus ook verblijfplaatsen gevonden in het plangebied, maar ook niet in de direct omgeving daarvan.

Er zijn binnen het plangebied ook geen verblijfplaatsen van huismussen gevonden. Het naastgelegen zorgcentrum gelegen op nummer 16 bevat daarentegen meerdere nestenlocaties van huismussen en vormt door de ligging nabij diverse groenstructuren een goede uitvalsbasis voor huismussen. Ook onder de daken van de woningen verderop in de straat zijn nestlocaties gesignaleerd, maar dus niet in het plangebied.

In het plangebied zijn verder ook geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. Wel maakt de tuin van het pand aan de Van Panhuyslaan 14 te Leek deel uit van een foerageergebied en loopt er langs het terrein een vliegroute van vleermuizen. De structuren binnen het plangebied vormen echter geen essentiële onderdelen van de genoemde functies.

8. Beoordeling te verwachten effecten

In het plangebied zijn geen nestlocaties van gierzwaluwen of huismussen aangetroffen. Ook is er geen sprake van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen binnen het onderzoeksterrein. Wel maakt het plangebied deel uit van een foerageergebied en is het terrein onderdeel van een vliegroute. Er zijn in de directe omgeving van het plangebied dusdanig veel groenstructuren aanwezig dat de groenstructuren binnen het plangebied niet essentieel zijn voor de staat van instandhouding van de lokale vleermuispopulaties. Er zijn voldoende uitwijkmogelijkheden voorhanden.

De voorgenomen plannen van sloop en nieuwbouw zullen naar verwachting dus geen nadelige effecten teweegbrengen op beschermde soorten.

9. Conclusie

In de woning en bijgebouw van de Van Panhuyslaan 14 te Leek zijn geen verblijfplaatsen van gierzwaluwen, huismussen of vleermuizen ontdekt die met de voorgenomen plannen verloren zouden kunnen gaan.

Ook zal het verdwijnen van de groenstructuren binnen het plangebied geen wezenlijke invloed hebben op de mogelijkheden voor vleermuizen als het gaat om foerageren en migreren.

Met de voorgenomen werkzaamheden worden dus geen verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming overtreden. Dit betekent dat voor de uitvoering van de werkzaamheden er geen ontheffing van de Wet natuurbescherming hoeft te worden aangevraagd.

Wel dient men zich te allen tijde te houden aan de algemeen geldende zorgplicht en de voorgenomen plannen zo veel mogelijk buiten het broedseizoen of onder ecologische begeleiding uit te voeren.

10. Geraadpleegde bronnen

Naslagwerken en rapporten

- Dietz C & Kiefer A. 2017. Veldgids vleermuizen van Europa. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Hayman P & Hume R. 2009. Alle vogels van Europa. Standvogels, broedvogels, doortrekkers, wintergasten en dwaalgasten. Tirion Uitgevers.
- Hoogenstein L & Meesters G. 2011. Handboek Vogels van Nederland. KNNV Uitgeverij.
- Milder-Mulderij G. 2020. Quicksan in het kader van de Wet natuurbescherming - Sloop opstallen Van Panhuyslaan 14 te Leek. Bureau Biota rapport 2020-025. In opdracht van Huisvesting Vredewold.
- Oosterhuis R. 2011. Ervaringen met een RAS-project aan huismussen in de provincie Groningen. Op het vinkentouw, nr. 122, juli 2011.
- Provincie Groningen. 2015. Herzien Ontwerp Omgevingsvisie Provincie Groningen 2016 – 2020.

SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland.

SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering. KOSMOS Uitgevers.

Soortspecifieke Kennisdocumenten (BIJ12)

Gierzwaluw <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-019-Kennisdocument-Gierzwaluw-1.0.pdf>

Huismus <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-011-Kennisdocument-Huismus-1.0.pdf>

Gewone dwergvleermuis <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-004-Kennisdocument-Gewone-dwergvleermuis-1.0.pdf>

Ruige dwergvleermuis <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-018-Kennisdocument-Ruige-dwergvleermuis-1.0.pdf>

Overige protocollen

Vleermuisprotocol <https://www.netwerkgroenebureaus.nl/downloads/category/20?download=626>

Rode Lijsten van de diverse besproken soortgroepen:

Vogel https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=2ahUKEwiMurCypLzKAhUQZVAKHZ2DCYQQFjABegQIARAC&url=https%3A%2F%2Fwww.sovon.nl%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fdoc%2Frap_2017-34_basisrapport-rode-lijst-2016.pdf&usg=AOvVaw3DnzQbD-MpISN32RjDoE-T

Zoogdieren <https://www.zoogdiervereniging.nl/sites/default/files/imce/nieuwesite/Projecten/downloads/RL%20Zoogdieren%20High%20Res%20versie%20%28D%20Bal%2013%20dec%2007%29.pdf>

Websites

<http://www.bij12.nl>

<http://www.sovon.nl>

<http://www.vogelbescherming.nl>

Bijlage 1 Toelichting bepalingen Wet natuurbescherming

Vanaf 1 januari 2017 geldt in Nederland de Wet natuurbescherming (Wnb). In deze wet zijn drie wetten samengevoegd, te weten:

- de Natuurbeschermingswet 1998;
- de Boswet en;
- de Flora- en faunawet.

Dit om tot een betere en duidelijkere bescherming van planten, dieren en gebieden te komen. De overheid zegt hierover:

‘De Wet natuurbescherming is gericht op het behoud en het zo mogelijk versterken van de biologische diversiteit, het duurzame gebruik van de bestanddelen daarvan en de bescherming van waardevolle landschappen, in nationaal en internationaal verband en het zo mogelijk versterken van de recreatieve, de educatieve en de belevingswaarde van natuur en landschap, in samenhang met het beleid, om te komen tot een verduurzaming van de economie. Dit beleid wordt door de minister op hoofdlijnen vastgelegd in de nationale natuurvisie.’

Voor de bescherming van de natuur, kent deze wet drie beschermingsregimes:

- Soorten van de **Vogelrichtlijn 1979** (alle van nature in Nederland in het wild levende vogels);
- Soorten van de **Habitatrichtlijn 1992**, het Verdrag van Bern 1979 en het Verdrag van Bonn 1982;
- **Andere soorten** die vanuit nationaal oogpunt onder de Wet natuurbescherming worden beschermd (zie tabel ‘Andere soorten’ aan het einde van deze bijlage van het rapport.

Daarnaast kan het zijn dat er sprake is van ‘vrijgestelde soorten’. Hier kan sprake van zijn wanneer de minister van Economische Zaken bevoegd gezag is. Dan kunnen er soorten landelijk vrijgesteld zijn bij specifieke activiteiten.

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn	Beschermingsregime andere soorten
Art. 3.1 lid 1 Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels te doden of te vangen	Art. 3.5 lid 1 Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art. 3.10 lid 1a Het is verboden soorten in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen
Art. 3.1 lid 3 Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in lid 1 te rapen en deze onder zich te hebben	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in lid 1 in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Art. 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art. 3.1 lid 4 Het is verboden vogels als bedoeld in lid 1 opzettelijk te storen	Art. 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantings- of rustplaatsen van dieren als bedoeld in lid 1 te beschadigen of te vernielen	Art. 3.10 lid 1c Het is verboden vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage c, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen
Art. 3.1 lid 5 Het verbod als bedoeld in lid 4 is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art. 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	

Elk van de drie genoemde beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen (zie kader hieronder) en vereisen voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Deze verbodsbepalingen sluiten één op één aan bij de bepalingen uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en mogen niet overtreden worden, tenzij men een ontheffing kan krijgen ("nee, tenzij"-principe).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of een vrijstelling moet aan de volgende drie criteria worden voldaan:

1. Er mag alleen worden afgeweken van de verbodsbepaling, wanneer geen andere bevredigende oplossing mogelijk is;
2. Voor de afwijking moet een in de wet genoemd belang staan (zoals bijvoorbeeld volksgezondheid of openbare veiligheid), afhankelijk van de verschillende beschermingsregimes;
3. De ingreep mag geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort(en).

Daarnaast is voor een aantal handelingen een vrijstelling mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Bij het bepalen of een ontheffing kan worden verleend, wordt niet alleen naar de gevolgen van de ingreep voor het individuele organismen gekeken, maar ook naar de gevolgen voor de instandhouding van de soort. Dit betekent dat ook wordt gekeken naar het effect van de ingreep op het populatieniveau van de soort(en). Daarnaast zal altijd rekening gehouden moeten worden met de zorgplicht, ongeacht of het gaat om een beschermde soort of niet (zie kader hieronder).

Zorgplicht

Deze plicht geldt te allen tijde en houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. Deze plicht geldt voor iedereen en voor alle planten en dieren, beschermd of niet. De huidige zorgplichtbepalingen zijn gecontinueerd en geïntegreerd vanuit de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en Faunawet in de Wet natuurbescherming en de wet zegt hierover:

"Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving" (Artikel 2, lid 1).

en

"De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn/haar handelen of het nalaten daarvan nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem/haar kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken." (Artikel 2, lid 2).

De gevolgen van de Wet natuurbescherming hangen af van de voorgenomen ingrepen en van de soorten die in het gebied aanwezig (kunnen) zijn. Het plangebied is het gebied waar de daadwerkelijke werkzaamheden (handelingen) plaatsvinden. Afhankelijk van de kenmerken van de activiteit kunnen storende effecten ook optreden buiten het plangebied (bijvoorbeeld geluid). De invloedssfeer van de werkzaamheden bepaalt daardoor de grootte van het onderzoeksgebied, wat dus meestal groter is dan het plangebied.

Dit betekent dat het onderzoeksgebied goed moet worden onderzocht op potenties voor het voorkomen van planten- en diersoorten en op de aanwezigheid van voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of nesten. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar de aanwezigheid van beschermde soorten, maar ook naar welke functie(s) het gebied voor deze soort(en) vervult. Soms zijn maatregelen mogelijk waarmee voorkomen kan worden dat door het verrichten van een handeling de verbodsbepalingen worden overtreden. Maatregelen kunnen effecten voorkomen, effecten verminderen of verzachten of effecten herstellen.

Een ontheffing (of vrijstelling) zal uitsluitend worden verleend als voldaan is aan elk van de volgende drie cumulatieve voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Er is sprake van een in de wet genoemd belang;
- De handelingen leveren geen verslechtering/afbreuk op aan de staat van instandhouding van de soort.

Tabel B1.1 Overzicht Andere soorten, Artikel 3.10 Wnb, eerste lid, onderdeel a (dieren) en c (planten).

Amfibieën	Kreeftachtigen	Zoogdieren (vervolg)	Planten (vervolg)	Planten (vervolg)
Alpenwatersalamander	Europese rivierkreeft	Eekhoorn	Bosdravik	Moerasgamander
Bruine kikker		Egel	Brave hendrik	Muurbloem
Gewone pad	Libellen	Eikelmuis	Brede wolfsmelk	Naakte lathyrus
Kleine watersalamander	Beekrombout	Gewone bosspitsmuis	Breed wollegras	Naaldenkervel
Meerkikker	Bosbeekjuffer	Gewone zeehond	Bruinrode wespenorchis	Pijlscheefkelk
Middelste groene kikker	Donkere waterjuffer	Grote bosmuis	Dennenorchis	Roggelelie
Vinpootsalamander	Gevlekte glanslibel	Grijze zeehond	Dreps	Rood peperboompje
Vuursalamander	Gewone bronlibel	Haas	Echte gamander	Rozenkransje
	Hoogveenglanslibel	Hermelijn	Franjegentiaan	Ruw parelzaad
Dagvlinders	Kempense heidelibel	Huisspitsmuis	Geelgroene wespenorchis	Scherpkruid
Aardbeivlinder	Speerwaterjuffer	Konijn	Geplooid vrouwenmantel	Schubvaren
Bosparelmoervlinder		Molmuis	Getande veldsla	Schubzegge
Bruin dikkopje	Reptielen	Ondergrondse woelmuis	Gevlekt zonneroosje	Smalle raai
Bruine eikenpage	Adder	Ree	Glad biggenkruid	Spits havikskruid
Donker pimperlblauwtje	Hazelworm	Rosse woelmuis	Gladde zegge	Steenbraam
Duinparelmoervlinder	Levendbarende hagedis	Steenmarter	Groene nachtorchis	Stijve wolfsmelk
Gentiaanblauwtje	Ringslang	Tweekleurige bosspitsmuis	Groensteel	Stofzaad
Grote parelmoervlinder		Veldmuis	Groot spiegelklokje	Tengere distel
Grote vos	Vissen	Veldspitsmuis	Grote bosaardbei	Tengere veldmuur
Grote vuurvlinder	Beekdonderpad	Vos	Grote leeuwenklauw	Trosgamander
Grote weerschijnvlinder	Beekprik	Waterspitsmuis	Honingorchis	Veenbloembies
Iepenpage	Elrits	Wezel	Kalkboterbloem	Vliegenorchis
Kleine heivlinder	Gestippelde alver	Wild zwijn	Kalketrip	Vroege ereprijs
Kleine ijsvogelvlinder	Grote modderkruiper	Woelrat	Karhuizeranjer	Wilde averuit
Kommavilinder	Kwabaal		Karwijselie	Wilde ridderspoor
Pimperlblauwtje		Planten	Kleine ereprijs	Wilde weit
Sleedoornpage	Zoogdieren	Akkerboterbloem	Kleine schorseneer	Wolfskers
Spiegelikkopje	Aardmuis	Akkerdoornzaad	Kleine wolfsmelk	Zandwolfsmelk
Veenbesblauwtje	Boommarter	Akkerogentroost	Kluwenklokje	Zinkvioletje
Veenbesparelmoervlinder	Bosmuis	Beklierde ogentroost	Knollathyrus	Zweedse kornoelje
Veenhooibeestje	Bunzing	Berggamander	Knolspirea	
Veldparelmoervlinder	Damhert	Bergnachtorchis	Korensla	
Zilveren maan	Das	Blaasvaren	Kranskarwij	
	Dwergmuis	Blauw guichelheil	Kruiptijm	
Kevers	Dwergspitsmuis	Bokkenorchis	Lange zonnedaauw	
Vliegend hert	Edelhert	Bosboterbloem	Liggende ereprijs	

Bronnen:

- Wetstekst Wet natuurbescherming (<http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-03-01/0>)
- Regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming), Nota n.a.v. het verslag, kst-33348-9 (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33348-9.html>)
- Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Ministerie van Economische Zaken. Versie 1.3 december 2016.